

Programma De Watermolen

26 en 27 april

Wilde Plantenweekend

Activiteiten en verkoop van planten.

Thema: de Middeleeuwen

Beide dagen: 11.00 - 17.00 uur. Toegang gratis

woensdag 7 mei

Kinderactiviteit

Muren bouwen. Aanvang: 13.30 uur. Kosten: f 3,-.

Aanmelden noodzakelijk

donderdag 8 mei

Hemelvaartdag: vroege wandeling met ontbijt

Aanvang: 6.00 uur 's ochtends.

Kosten: f 7,50 inclusief ontbijt. Aanmelden noodzakelijk

donderdag 15 mei

Stadswandeling die aansluit bij tentoonstelling **Bloei van een beekstad**. Aanvang: 13.30 uur rondleiding over tentoonstelling, einde wandeling: 15.00 uur bij NS Station.

Kosten: f 5,-, inclusief koffie en molenbroodje.

Maximum aantal deelnemers: 15.

Aanmelden noodzakelijk.

zondag 25 mei

Parkexcursie door Sonsbeek en Zijpendaal.

Thema: Water.

Aanvang: 13.30 uur. Kosten: f 5,- inclusief koffie en molenbroodje. Kinderen: f 2,50.

Voor meer informatie: Bezoekerscentrum De Watermolen,
Zijpendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem,
tel. 026 4450660.

Openingstijden: di t/m vrij 9.30 tot 16.30 uur,
za en zo 12.30 tot 16.30 uur.

Toegang gratis.

In De Watermolen zijn naast natuurboeken, diverse kaarten en plattegronden van Gelderse gebieden te koop.

Colofon

Uitgave: Vereniging Vrienden van Sonsbeek

Redactie: Leslie Leijenhorst
Rina Kraaijestein

Vormgeving: Leslie Leijenhorst, Arnhem

Druk: Datadruk: Arnhem

Foto voorpagina: Arnhemse Courant/Hans Broekhuizen, Arnhem

Medewerking: Joop Morsink, Oosterbeek

Redactie-adres:

Onstweddestraat 5

6835 BW Arnhem

telefoon/fax: 026 3231904

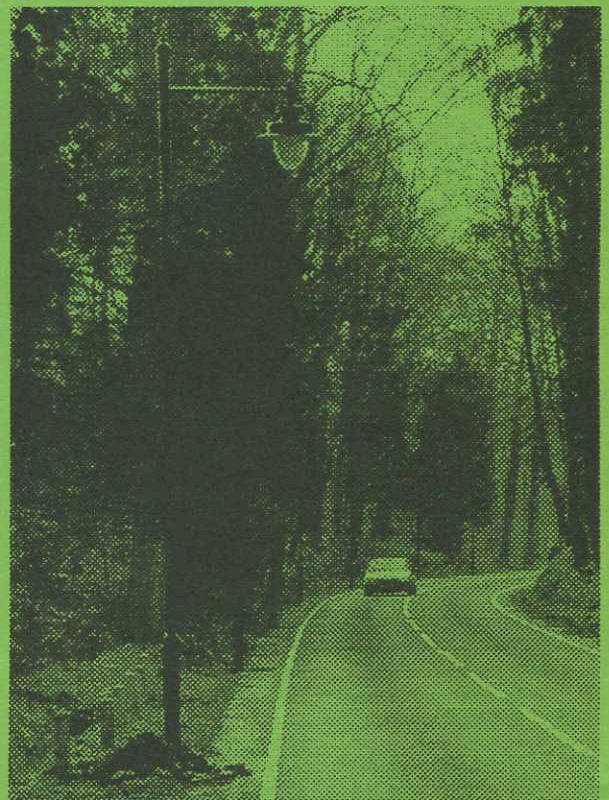
(bgg. tel.: 026 4425083, fax: 026 4423729, e-mail: lesiele@pi.net -

Leslie Leijenhorst)

Vrienden van Sonsbeek

Zijpendaalseweg 24a
6414 CL Arnhem
tel : 026 4450660

INFOBULLETIN

LENTE 1997

jaargang 8, nummer 4

IN DIT NUMMER

VAN DE VOORZITTER

Enige tijd geleden ontvingen wij een brief van een lid dat zich erover beklaagde dat ons blad leuke artikelen bevatte maar dat hij berichten uit de vereniging ontbeerde. Wij hebben het gevoel dat hij niet de enige is. Daarom zal Jan Vierdag voortaan in ieder INFOBULLETIN een column schrijven over het wel en wee van de vereniging en de besluiten die het bestuur heeft genomen.

LEDENVERGADERING

Deze keer geen interview maar, zoals u gewend bent, een verslag van de ledenvergadering van 24 maart jl. Rina Kraaijestein doet verslag.

LEDENWERFACTIE

De vereniging heeft een aantal plannen ontwikkeld die er toe moeten leiden het ledental uit te breiden.

STAPJES

George Borgman en zijn mensen werken hard in Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Leslie keek weer rond en vertelt wat hem opviel.

OP DE BANK

Hoewel 'onze' bank in revisie is, heeft Leslie Leijenhorst er toch samen met Marjo van Sadelhoff op gezeten. Hij stelde de bekende vragen.

SONSBEEK ART & DESIGN

Leslie bezocht de tentoonstelling in de Witte Villa over het werk van 150 Arnhemse kunstenaars.

Feuilleton

BENNO, DE MOLENAARSLEERLING

Molenaarsleerling Benno onderzoekt dit keer wat er waar is van het verhaal van zijn vriend Francoys. Die vertelde dat er vanuit de kelder onder zijn ouderlijk huis een onderaardse gang loopt naar het klooster in het Klarenbeeksebos.

PROGRAMMA'S

Het programma van De Watermolen staat zoals gewoonlijk op de achterzijde; dat van Sonsbeek Art & Design op pagina 11 en Wandelen met de boswachter op pagina 15.

INFOBULLETIN is een uitgave van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. Het komt vier keer per jaar uit. Het wordt gratis toegezonden aan de leden. De Vereniging Vrienden van Sonsbeek is een klankbord voor de bezoekers van de monumentale parken en de gemeente Arnhem (de eigenares van de parken). Ze stelt zich ten doel daadwerkelijk mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Het lidmaatschap voor particulieren bedraagt minimaal f 25,- per jaar en voor bedrijven minimaal f 100,-. Secretariaatsadres: Zijpendaalseweg 24a, 6814 CL Arnhem, bankrekeningnr. ABN AMRO 40 63 33 505.

VAN DE VOORZITTER

Het gaat goed met Sonsbeek!

De belangstelling voor ons gevarieerde stadspark groeit. Meer en meer mensen genieten van de waterpartijen en de doorkijkjes, de bossen en de weiden met grazende koeien.

De deelname aan de wandelingen wordt steeds groter. Ook beweegt het ledental van onze vereniging zich in opgaande lijn.

Het getuigde van visie toen het toenmalige gemeentebestuur in 1899 Sonsbeek kocht van Guillaume baron van Heeckeren voor een aankoopprijs die meer dan de helft van de gemeentebegroting bedroeg.

Daarmee beschikt Arnhem nu over een romantisch stadspark in de Engelse landschapstijl - waarin hoogte verschillen en doorkijkjes een grote rol spelen - dat zijn gelijke in de wereld niet kent.

Verleden jaar is er veel aandacht van het bestuur gegaan naar het in de schijnwerpers zetten van het park en de voorbereidingen van de Stichting Sonsbeek 100 jaar Stadspark. Inmiddels is de door het gemeentebestuur, samen met de vereniging, opgerichte stichting hard aan het werk geslagen.

De doelstelling die de stichting nastreeft is om in 1999, het jaar dat Sonsbeek 100 jaar als stadspark bestaat, een stijlvol eeuwfeest te organiseren in een dan gerestaureerd en voor de 21 eeuw toegerust park, waarin verleden en heden elkaar ontmoeten.

Nu is het zaak dat de vereniging zelf wordt versterkt. Voor de toekomst van de parken is het belangrijk dat er een sterke vereniging is en blijft. Ook na 1999.

Daarom gaan we ons de komende tijd richten op het werven van nieuwe leden. Wij doen een beroep op u om ons te helpen onze vereniging te versterken. Maak daarbij gebruik van de nieuwe folders die op de laatste ledenvergadering zijn gepresenteerd. Ze zijn verkrijgbaar bij De Watermolen.

Als waardering voor het aanbrenge van twee nieuwe leden stelt het bestuur een allercharmantst uitgevoerd boekwerkje onder de titel "Ode aan Sonsbeek" beschikbaar. Dit romantisch document bevat korte verhalen, gedichten, unieke foto's en historische prenten van Sonsbeek.

De monumentale parken en de vereniging Vrienden van Sonsbeek hebben uw hulp hard nodig!

Jan Vierdag, voorzitter

VERSLAG LEDENVERGADERING

OVERZICHT ACTIVITEITEN

Voorzitter Jan Vierdag memoreerde de doelstellingen van de vereniging. Hij legde er de nadruk op, dat door hun cultuurhistorische en toeristisch-recreatieve waarde, de monumentale parken van groot belang zijn voor Arnhem. Over twee jaar is het 100 jaar geleden dat de gemeente het landgoed Sonsbeek kocht en er een stadspark van maakte. Mede dankzij de Vereniging Vrienden van Sonsbeek heeft het gemeentebestuur de Stichting Sonsbeek 100 jaar Stadspark opgericht. Deze stichting heeft zich tot taak gesteld via subsidies en sponsors voldoende geld bijeen te zamelen om het park een intensieve opknapping te geven. Als de Stichting na 2000 ophoudt te bestaan, zal de vereniging zijn taak als klankbord voor bezoekers en de gemeente alleen adequaat kunnen vervullen als ze daarvoor genoeg leden heeft. Vandaar dat we een grote ledenwerfactie zullen houden.

TOEKOMSTPLANNEN

De Vrienden denken aan een geschenk voor het jubilerende park. Ze is daarbij geholpen door schenkingen van de organisatie van de tuinbeurs die vorig jaar in de Rijnhal is gehouden, de opbrengst van de inzameling t.g.v. van het Nieuwjaarsconcert en de nieuwe kledingzaak Ansons. Bij elkaar is dat tot nu toe ongeveer f 15.000,-. Onze vereniging heeft zelf ook f 5000,- gereserveerd. Onze grote wens is voldoende middelen bijeen te krijgen om een bij het park passende eigentijdse zonnewijzer te kunnen aanbieden.

MOW, De Watermolen en de Vrienden van Sonsbeek willen gezamenlijk een gidsencursus opzetten, zodat gedurende het jubileumjaar er altijd een mooie wandeling door Sonsbeek te maken valt. De cursus zal ongeveer vijf avonden in beslag nemen. In het INFO BULLETIN zal een oproep worden geplaatst waar en hoe men zich voor deelname kan aanmelden.

Voor de laatste zondag in augustus van dit jaar is een bijzondere dag gepland. Die dag ontvangen we 50 rolstoelers met hun begeleiders voor een 'wandeling' door het park. We doen dit in samenwerking met de Stichting De Zonnebloem.

Voorzitter complimenteerde vooral Theo Beemsterboer. Theo, die als 'boswachter' een serie wandelingen begeleidt, deed dit ook voor onze Nieuwjaarswandeling in februari. De zaterdag voor de wandeling besteedde Radio Gelderland veel aandacht aan de Vrienden. Er waren vier blokken van ieder 6 minuten waarin Jan Vierdag en Rina Kraaijestein werden geïnterviewd. In de verbindende tekst vertelde de journalist enige malen dat de wandeling gehouden zou worden. Eenmaal heeft hij zich vergist, door als aanvangstijd 2 uur te noemen in plaats van 12 uur. Toen Theo van de wandeling terugkwam (hij had 's ochtends al een excursie door Meinerswijk begeleid) stond er een familie uit Brabant te wachten. Het was voor Theo de gewoonste zaak van de wereld om ook deze familie Sonsbeek te laten zien.

Het verenigingsblad INFOBULLETIN dat ieder kwartaal aan de leden wordt toegezonden, wordt niet alleen door de leden nauwgezet gelezen. Regelmatig wordt er in de Arnhemse pers aandacht aan besteed. De Voorzitter constateerde dat het zowel naar vorm als inhoud een uitstekend blad is waaraan de beide redacteurs zeer veel tijd en moeite besteden. Hij sprak zijn bijzondere waardering uit, die door de zaal met applaus werd bevestigd.

BOLLEN

In het verleden hebben we al heel veel bollen geplant in Sonsbeek en Zippendaal. Ook dit jaar gebeurt dat weer. Tegen die tijd zullen we een oproep doen aan alle vrienden van Sonsbeek, lid of geen lid, ons te helpen de vele duizenden bollen te poten.

LEDENVERGADERING

In het najaar zal weer een ledenvergadering worden gehouden. In de aanloop naar het jubileumjaar is er natuurlijk veel te melden. Bovendien bleek bij de samenstelling van de agenda voor deze ledenvergadering, dat er zoveel te vertellen is dat een avond daarvoor niet genoeg is.

FINANCIEEL VERSLAG

Financieel gaat het goed met de vereniging. We hebben acht jaar lang in Jan Elissen een buitengewoon goede penningmeester gehad. Helaas gaat hij in de loop van dit jaar Arnhem verlaten en zullen wij volgend jaar een nieuwe penningmeester moeten zoeken.

Kascommissie

De kascommissie, bestaande uit de heren Enno Maas en Henk in 't Hout, hebben de kas gecontroleerd en in orde bevonden. Onder applaus werd Jan Elissen décharge verleend. Enno Maas trad af. Omdat tijdens de vergadering niemand zich spontaan meldde, zal Jan Elissen een telefonische rondvraag houden.

Financieel verslag

In het afgelopen jaar is het vermogen van de vereniging opnieuw gegroeid. In het lopende jaar zal van deze reserve gebruik gemaakt worden voor de vervaardiging van folders en ledenwervingskaarten. Verder wordt er wat extra geld achter de hand gehouden voor het jubileumjaar.

De inkomsten van de vereniging bestaan vooral uit contributies. De grootste uitgaven worden gedaan voor de drukkosten van het INFOBULLETIN en de portokosten. Dankzij de kwaliteit van het INFOBULLETIN berekent de PTT ons het tarief voor periodieken.

Een studente van de Hogeschool voor Toerisme in Breda heeft in onze opdracht haar afstudeerscriptie gewijd aan de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van Sonsbeek. Wij hebben een deel van de kosten gedragen. Voor het Dialoogdebat van 14 februari 1996 is een videoproduktie vervaardigd, die mede door ons is betaald. Delen van deze video zijn gebruikt in item over Sonsbeek in een uitzending van Van Gewest tot Gewest.

BENOEMING BESTUURSLEDEN

Het Dagelijks Bestuur is ongewijzigd gebleven en bestaat uit: Jan Vierdag (voorzitter) Jan Elissen (penningmeester), Tjada v.d. Eelaart-de Sitter (secretaris)

en tevens vertegenwoordiger van De Watermolen), Rina Kraaijestein (PR en Publiciteit), Ton de Regt en Kees Hoogendijk (leden), George Borgman (namens MOW) en Antonie de Jong (namens de Stichting 100 jaar Sonsbeek). Leslie Leijenhorst is informeel lid en woont de meeste vergaderingen bij. Naast redacteur en vormgever van het bulletin is hij bezig met het voorbereiden van een homepage voor de vereniging en houdt hij zich samen met Rina Kraaijestein intensief bezig met alle publieksuitingen. Zo was hij nauw betrokken bij het totstandkomen van de nieuwe huisstijl en de nieuwe wervingsmateriaal. In het Algemeen Bestuur zijn organisaties en bedrijven in en rond Sonsbeek vertegenwoordigd: Sonsbeek Art & Design, Recron, de Heidemij, IVN, CNME, Prodesse Conamur, gemeentelijke dienst CES en het Gelders Genootschap.

STICHTING SONSBEEK 100 JAAR STADSPARK

Antonie de Jong gaf een overzicht van de activiteiten van de Stichting tot nu toe. Die zijn vooral voorbereidend geweest. In mei komt een klein boekje op de markt, dat in opdracht van de Stichting is vervaardigd: 'Ode aan Sonsbeek'. Er is gekozen voor een caleidoscopische aanpak. Markante citaten, gedichtjes, muziekfragmenten worden afgewisseld met beeldmateriaal.

Het Comité van Aanbeveling bestaat uit grote namen. Voorzitter is Prinses Margriet. Zij stelde er prijs op voorzitter te worden en geen beschermvrouwe omdat van een voorzitter een actievere bijdrage wordt gevraagd. De overige leden van het comité zijn: ir. M.M.V. van Dis, Antoon van Hooff, Pierre Janssen, J. Jessurun, J. Kamminga, mr. C.J.A. van Lede, Jhr. Mr. A.A. Loudon, mr. P. Scholten, dr. J.C. Terlouw, mr. O.W.A. Baron van Verschuer, dr. P. Winsemius. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit Geert Jansen (voorzitter), oud gemeentesecretaris Henman Hofman (secretaris), en de heer Baselaar van de Amrobank (penningmeester). Jan Vierdag, voorzitter van de Vrienden van Sonsbeek, is lid van het Algemeen Bestuur.

De Stichting coördineert de diverse activiteiten tijdens het jubileumjaar. Ze organiseert ze niet zelf. Hier ligt waarschijnlijk een taak voor Arnhem Promotion, Arnhemse organisaties en de burgers van Arnhem. Dat kan een sprookjesverteller zijn, maar net zo goed een ballonvaartshow. Misschien dat sportverenigingen nu eens geen demonstraties in een sportzaal houden maar daarvoor Sonsbeek uitkiezen. Hans van Vrijaldenhoven zal zeker weer de concerten op de Ronde Weide organiseren. De evenementen moeten passen bij het karakter van het park en de draagkracht van het park niet te boven gaan. De Stichting is druk doende fondsen bijeen te brengen waarmee alles gefinancierd moet worden. Ze probeert subsidies te krijgen van de overheid, op dit moment vooral de Rijksoverheid. Ook de provincie en de gemeente worden bewerkt. Daarnaast probeert het Stichtingsbestuur Europese bronnen aan te boren. Onder auspiciën van de Stichting wordt een jubileumboek samengesteld. De redactie daarvan staat onder leiding van gemeentearchivaris Piet van Iddekinge. Namens de Vrienden maakt Rina Kraaijestein deel uit

van de redactie.

Verder denkt de Stichting aan verfraaiing van het park met heel veel bloemen. Rozenperken, rododendrons.

Zoals de vroegere eigenaren van landschapsparken willen ook wij nieuwe elementen toevoegen. Follies werden vaak gebruikt. Humoristische beeldjes of landschappelijke grapjes.

We willen, aldus Antonie de Jong, de stedelijke Koninginnedagviering weer terugbrengen in Sonsbeek. Daarmee beginnen de feestelijkheden in 1999. Dankzij Sonsbeek Art & Design is de Stichting gehuisvest in de Witte Villa, waar zij de beschikking heeft over een grote kamer.

PAARDENKRACHT IN SONSBEEK

Na de pauze vertoonde George Borgman een door Theo Beemsterboer vervaardigde videofilm over het werk in de parken Sonsbeek en Zijpendaal. Overbodige bomen met een stamdoorsnee tot 20 cm werden met een speciale plantmachine overgeplant naar plaatsen waar nieuwe bomen gewenst zijn. Van deze bomen blijft 90% in leven. Daarmee worden honderden guldens per boom bespaard. Op plaatsen, die te kwetsbaar zijn om met zwaar materieel te rijden, worden paarden ingezet om hout uit het bosgebied te slepen. We konden tevens zien hoe zichtlijnen werden vrijgemaakt en andere restauratiewerkzaamheden werden uitgevoerd.

BEEKONDERHOUD

Ook Jan Lourens (Waterschap Rijn en IJssel) had een videofilm meegebracht. In ons vorige INFOBULLETIN hebt u in het interview kunnen lezen over het werk van het Waterschap in het park. De video toonde de algemene werkzaamheden van het Waterschap. Weinigen weten wat het waterschap doet. De video maakte veel duidelijk. Het was de afsluiting van een geanimeerde en leerzame ledenvergadering.

♦♦ Rina Kraaijestein

Oproep vrijwilligers

Herstel Park Sonsbeek 1996 - 1999

Niet alleen George Borgman en zijn mensen zullen zich in toenemende mate bezig houden met het opknappen van de monumentale parken. Ook de Arnhemse bevolking kan blij geven van zijn betrokkenheid. MOW heeft een lijst samengesteld met allerlei kleine onderhoudsprojecten. Bewust is gekozen voor een zaken waarbij geen intensieve begeleiding of kennis nodig is. Ook scholen, andere verenigingen of bedrijven kunnen met hun leerlingen, leden of medewerkers projecten 'adopter' om de beschoeving van de bleekweide te herstellen, het planten van bloembollen, het afvoeren van grond onder het hekwerk van de Sonsbeekweide of de grote zwerfvuilmcampagne uit te voeren. Mensen die belangstelling hebben om aan een of meerdere projecten hand- en spandiensten te verlenen kunnen bellen met tel.: 026 4821369.

♦♦ LL

LEDENWERFACTIE: SONSBEEK BIJNA TE MOOI OM WAAR TE ZIJN

De doelstellingen van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek zijn onder meer daadwerkelijk te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de monumentale parken en een klankbord te zijn voor bezoekers en gemeente. In de acht jaar van haar bestaan heeft ze veel voor de parken gedaan: ongeveer 20.000 bollen geplant, een bank geplaatst, in de begeleidingsgroep meegedacht bij het opstellen van het beheerplan, een idee uitgewerkt om de moestuin, die vroeger bij het landhuis hoorde weer in ere te herstellen, een afstudeeropdracht gegeven aan een studente van een toeristische opleiding, wandelingen en lezingen georganiseerd en met het bulletin de plaatselijke pers geïnformeerd.

PRACHTIGE FOLDERS

Al deze activiteiten worden gefinancierd uit de contributies. Hoe meer leden er zijn, des te meer kunnen we voor de parken doen. Als straks de Stichting is opgeheven, zal er op moeten worden toegezien, dat al die inspanningen en het geld om van Sonsbeek een lustoord te maken, niet voor niets zijn geweest. De parken zullen het dan letterlijk van hun Vrienden moeten hebben. Om haar taak als klankbord voor de bezoekers waar te maken, zal de Vereniging meer leden moeten tellen dan nu het geval is.

Daarom gaan we een intensieve ledenwerfactie houden. Er zijn prachtige folders en aanmeldingskaarten gemaakt. Daarin wordt een aantal argumenten opgesomd waarom men lid zou moeten zijn van onze vereniging. We zullen wijkverenigingen en buurtkranten vragen hun leden en lezers op te roepen om lid van onze vereniging te worden waarbij ze gebruik kunnen maken van onze aanmeldingskaarten. Ook andere verenigingen zullen worden benaderd. Met ieder INFOBULLETIN zullen we een ledenwervingskaart meezenden. Over twee jaar bestaan we tien jaar. U kunt de vereniging een cadeautje geven door minstens twee nieuwe leden aan te melden. Dat is dan tevens een cadeau aan het jubilerende park, dat in een grote sterke vriendenvereniging een goede verdediger van zijn belangen heeft.

BOEKJE VOOR TWEE LEDEN

In mei komt het boekje ODE AAN SONSBEEK uit. Leden die twee of meer nieuwe leden aanbrengen, krijgen dit boekje cadeau (de verkoopprijs is f 15,-). We hebben de actie als motto meegegeven: Sonsbeek bijna te mooi om waar te zijn. Wie Sonsbeek oppervlakkig bekijkt, krijgt het idee dat het prima gaat. Dat hebben we te danken aan de grote inzet van George Borgman en zijn mensen. Bij nadere beschouwing valt op, dat er nog heel wat te doen valt. Veel mensen realiseren zich niet bevoorrecht te zijn met zo'n schitterend park midden in de stad.

Folders en kaarten kunt u op vele plaatsen krijgen: De Watermolen, het kantoor van de Stichting Sonsbeek 100 jaar Stadspark, de Gemeentebibliotheek, het Gemeentelijk Informatiecentrum, gemeentelijke kantoren, horecagelegenheden in en rondom de parken.

Nu hebben we ongeveer 300 leden. Het moet toch mogelijk zijn dat ieder lid twee nieuwe leden aanbrengt en daardoor ons ledental sterk uitbreidt.

•• RK

OPROEP

In het jubileumjaar willen we dagelijks wandelingen organiseren onder leiding van een gids. In korte cursussen willen we in samenwerking met De Watermolen en de dienst MOW gidsen opleiden. Er zullen veel gidsen nodig zijn. Om ervaring op te doen, zal al in de komende jaren zo nu en dan onder leiding van gidsen worden gewandeld. Wie interesse heeft, kan zich aanmelden bij De Watermolen, tel. 026 4450660. U krijgt zo spoedig mogelijk bericht waar en wanneer de cursus gehouden worden. De cursus is gratis.

STAPJES

Het afgelopen jaar is de afdeling Bossen en Parken van MOW gestart met een grootscheepse inhaalslag van het onderhoud van de monumentale parken. Met een minimum aan mankracht en veel creativiteit wordt achterstallig onderhoud weggewerkt. Vaak zijn het kleine verbeteringen waardoor de dagelijkse bezoeker de resultaten niet altijd direct opvallen. Echter op den duur zal men zien dat het park zijn oude allure weer terugkrijgt. Met de aanhoudende vorst en de winterkou lag het werk tijdelijk een beetje stil. Toch zijn er vooral de afgelopen zes, acht weken weer veel zaken verricht. Details wellicht. Maar het zijn al de kleine dingen die er voor zorgen dat de aanblik steeds verzorgder oogt.

Naast het reguliere onderhoud als blad ruimen, gazons maaien, bemesten en beluchten ook allerlei groot en achterstallig onderhoud. Ik maak een selectie: verwijderen van oud parkmeubilair en herstel originele banken en herstel rustiek hekwerk en plaatsen van klappaaltjes bij ingangen van Sonsbeek, herstel en inzaaien Ronde Weide, groot onderhoud drinkplaatsen Ganzekopjes, lieren van de omgevallen beuk uit de Grote Vijver, verwijderen restanten Boothuis Sonsbeek, verwijderen en afsluiten oude drinkbak, verwijderen dode beuk, inzaaien weide en inrichten schuilplaatsen in de Hertenkamp; herstel van drie zichtassen in Sonsbeek, herstel zicht van Zijpendaalseweg op natte weide, verwijderen hekwerk langs Jansbeek en natte weide, plaatsen van een loopsteen Grote Waterval Sonsbeek, vrijstellen zicht op Kleine Waterval, verplanten iepen met plantmachine Sonsbeek, asfalteren van paden rond de Witte Villa, het snoeien van de rozenvakken in Sonsbeek, het herstel van trappen in de parken; vrijstellen van diverse zichtassen op de Spiegelvijver in Zijpendaal, de waterzichts Zijpendaal/Sonsbeek en het herstel van de zichts kasteel Zijpendaal op Casa Bianca, schoonmaken van de Spiegelvijver, herinrichten parkeerplaats Zijpendaal, en dunning fijnsparrenbosje en herinrichting omgeving Brandvijver op Gulden Bodem. Kortom een indrukwekkende lijst.

•• LL

OP DE BANK

IN DE RUBRIEK OP DE BANK LATEN WE ELKE KEER EEN ANDERE MEER OF MINDER BEKENDE ARNHEMMEER SYMBOLISCH PLAATSNEMEN OP DE DOOR DE VRIENDEN AAN HET PARK GESCHONKEN BANK. DEZE KEER PRAAT LESLIE LEIJENHORST MET MARJO VAN SADELHOFF, ASSISENTE BIJ HET THERAPEUTICUM AQUAMARIJN IN DE TRANSVAALBUURT.

Hoe belangrijk zijn park Sonsbeek en de andere monumentale parken voor je?

“Het is een belangrijk stuk groen. Los van de stad en er toch middenin. Soms heb je niet eens het gevoel dat je in de stad zit. Een wandeling, maar ook de aanwezigheid van zo'n park op zich, heeft iets rustgevends, iets heilzaams.”

Was de aanwezigheid van de parken voor jou van doorslaggevende aard om dit huis (in de omgeving van de parken) te kopen of in deze buurt te gaan wonen?

“Dat speelt niet op die manier. Ik woon niet in de nabijheid van de parken. Maar door de verhuizing van het Therapeuticum (een antroposofische medische groepspraktijk, LL) waar ik werk, een aantal jaren geleden, van de Utrechtseweg naar De Wetstraat kwam Sonsbeek en de andere parken dichtbij te liggen.”

Wat vind je de mooiste of leukste plek in de monumentale parken en waarom?

“Het pad dat bovenaan de Sonsbeekweg het park in loopt. En vooral het uitzicht naar rechts. Na de grote bomen bij de vijver krijg je ineens die Witte Villa die daar statig op de heuvel ligt. Dat is zo'n schitterend gezicht. Ik kan me van zo'n tien jaar geleden de Dag van het Paard herinneren. Een zestienspan reed in volle galop over het gazon langs de villa. Prachtig. Bijna een romantische Engelse film. Verder kom ik 's zomers op zondagmiddag regelmatig op de Ronde Weide.”

Hoe vaak kom je in het park, de parken?

“Toch gauw drie keer per week. Vroeger zaten we op het balkon. Nu ga ik vaak met een collega tijdens de lunchpauze het park in. Dan maken we een rondje. Soms zitten we een tijdje op een bankje. Ik denk dat we deze zomer maar een thermoskan meenemen.”

Als je iets in het park zou mogen veranderen. Wat zou je dan doen?

“Ik weet het eigenlijk niet zo goed. Ik vind het nogal schoon.” (De werkzaamheden van de ploeg van George Borgman worden duidelijk opgemerkt, LL)

Ben je lid van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek?

“Ik kende de vereniging niet. Maar sinds je laatst de nieuwe wervingsfolder hebt gebracht, heb ik er een mee naar huis genomen. Ik zal hem nog eens lezen. Misschien kunnen we als Therapeuticum lid worden.”

VIER VERDIEPINGEN VOL KLEURRIJKE ARNHEMSE KUNST

In april 1995 vond een Groot Arnhemse Kunstweekend plaats. Daaraan namen veel Arnhemse kunstenaars deel. Toen duurde het evenement ook daadwerkelijk een weekend. Nu een hele maand. Een paar jaar geleden bleek al dat Arnhem veel op kunstgebied te bieden had: schilderkunst, sculptuur, fotografie, 3-D, grafiek, meubels en niet te vergeten mode. De verzameling werk die nu wordt getoond is wederom zeer divers. Verlichting, kostuums, en ta-pijten. Sieraden, tekeningen en meubelen. Elke deelnemer stelt slechts één stuk tentoon. In totaal is er werk van 150 Arnhemse kunstenaars te zien. De hoge staande lampen van Patrick-Henri Burgaud vertellen onder het motto “Poëzie verlicht de wereld” hun eigen verhaal. Fotografin Ans Dekkers toont ‘Wash & Wear’ een portret uit de serie ‘This is serious’ En van Menno Wieringa is een markant tafeltje met klok te zien.

In het kader van de expositie ‘Arnhemse kunstenaars’ is er op 13 april een lokatieuitzending van de Stadsomroep Arnhem. Deze zal de gehele dag aanwezig zijn voor een live-uitzending vanuit de Witte Villa. De uitzending De Ronde staat in het teken van de Arnhemse kunst. Zowel deelnemers als bezoekers doen via korte interviews hun verhaal.

Studenten van het European Dance Development Center (EDDC uit Arnhem verzorgen op zondag 20 april een optreden. Het betreft een performanceproject dat door eerstejaars studenten wordt uitgevoerd.

Bij velen vast nog onbekend is dat men sinds kort in de koepelkamer en de serre van Sonsbeek Art & Design terecht kan voor koffie, thee of limonade terwijl men kan genieten van een schitterend uitzicht over park Sonsbeek. Van harte aanbevolen!

♦♦ LL

SONSBEEK ART & DESIGN

Permanente tentoonstelling

Internationale grafiek en kleinere designartikelen

t/m 27 april

Arnhemse kunstenaars

21 t/m 29 juni

GBK jubileumtentoonstelling:

Kunst en werk in Gelderland.

Vijftig bedrijven in verschillende gemeenten adopteren een kunstenaar

Informatie: Sonsbeek Art & Design,

Tellegenlaan 3 (Witte Villa), 6814 BT Arnhem

tel. 026 3512255/fax 026 3512362

Openingstijden: woensdag t/m maandag

11.00 17.00 uur

BENNO, LEERLING OP DE ST. AGNIETEN BEGIJNEN- WATERMOLEN IN HET DAL VAN DE JANSBEEK

door Joop Morsink

Hoofdstuk 7

ONDERGRONDSE SLUIPWEG

Benno heeft er spijt van dat hij Francoys heeft beloofd de ondergrondse gang eens te gaan bekijken. Wekenlang hebben hij en Jochem in de schuur naast de Witte Watermolen, 's avonds bij het schijnsel van een olielamp lange touwen gedraaid. Tegen molenaar Van Eck hebben ze gezegd, dat de touwen bestemd zijn voor een koopman in de stad. Nu lopen ze elk met een juten zak met opgerolde touwen over de schouder door de Jansstraat. Volgens de volksoverlevering loopt een onderaardse gang vanaf de gesloten kelders van het huis Marienborch aan de Vijzelstraat waar Francoys woont, naar het voormalige klooster in het Klarenbeeksebos. Het was vermoedelijk een sluipweg, die monniken gebruikten om in tijd van nood naar de stad te vluchten. In het huis Marienborch woonden rond het jaar 1400 begijnen, die niet tot een geestelijke orde behoorden. Het waren eerbare jonkvrouwen en weduwen die samen woonden in een convent. Regelmatig doken in Arnhem de meest wilde verhalen op over deze vrouwen en de monniken, die via die gang contact met elkaar konden hebben zonder dat iemand daar iets van zag. Als ze in de Vijzelstraat aankomen staat Francoys al te wachten. "Gauw," zegt hij, "achterom door de poort. Mijn ouders zijn naar de vesper in de Janskerk."

DE GANG BESTAAT!!!

De gang zou beginnen in de kelder onder de bouwvallige schuur. Je kunt er alleen lopen als de waterstand in de Rijn laag is. "Kom," zegt Benno, "we zullen eerst maar eens kijken of er echt wel een gang is." "Oh, geloof je me niet," zegt Francoys. Hij probeert het half vergane kelderluik op te tillen. Maar dat zit vastgespijkerd. Met een koevoet beuken ze net zo lang op het luik tot het open is. Er komt een mufte lucht naar boven. Onder hen zien ze gemetselde traptreden. Francoys steekt een lantaarn aan en gaat voorzichtig naar beneden. Jochem is bang, en biedt aan om op de uitkijk te blijven staan. Benno en Francoys zien aan het eind van de kelder een brokkelig rond gat. "Geloof je me nu," zegt Francoys. Benno is nog niet overtuigd. "Wie zegt dat dit een onderaardse gang is, ik zie alleen maar een gat in de muur," zegt hij. "Ik bind een touw om mijn middel en kruip er in. Geef me de lamp aan. Blijf jij maar hier staan en houd het touw vast." "He, jongens, het is glad hier. Je glibbert gewoon onderuit." Benno houdt de kaarslantaarn omhoog en

loopt voetje voor voetje naar voren. Vaag ziet hij de wanden van de gang en hij heeft het koud. Om zijn angst te overwinnen begint hij allerlei vreemde klanken uit te stoten. "Stil toch Benno," roepen Francoys en Jochem. "Kijk uit dat je niet valt."

Die raad is niet overbodig want de vloer van de gang is erg ongelijk en overal liggen brokken steen. Benno zou het liefst omkeren en hard terug rennen. Hij vindt het avontuur niet leuk meer. Kon hij maar een smoes verzinnen. Maar hij blijft voorzichtig doorlopen.

ZIJGANG

Dan ontdekt hij rechts van hem een nauwe zijgang. Hij heft de lantaarn op om beter te kunnen zien. De kaarsvlam flakkeret onrustig heen en weer, het tocht hier behoorlijk. De hoofdgang is versperd (in zijn hart is hij daar blij om) en daarom gaat hij de omhooglopende zijgang in. Aan het eind schijnt door een kleine spleet het daglicht naar binnen. Zo vlug hij kan kruipt Benno omhoog en staat dan met zijn klompen in de modder voor een kleine opening. Hij trekt wat brokken opzij tot hij naar buiten kan. En dan kijkt hij tot zijn stomme verbazing uit over de Looierijgracht naar het hoornewerk aan de oostzijde van de stad. Hij voelt zich opgelucht. Zijn vrienden roepen hem angstig toe. Dan besluit hij ze eens flink beet te nemen. Hij trekt aan het touw, dan eens wat sneller, dan weer langzamer alsof hij nog steeds verder loopt net zo lang tot het blijft steken. Dan maakt hij het touw los van zijn middel en hij ziet hoe de jongens het naar zich toetrekken.

VLUCHTEN, BENNO!!

"Kom terug Benno," hoort hij Francoys roepen. "Laat toch eens wat van je horen." De jongens overleggen met elkaar. Ze zijn nu echt bang dat er wat met Benno is gebeurd. Ze lopen weg om hulp te halen. Snel loopt Benno terug. Het gaat makkelijker dan hij gedacht had. Als hij weer buiten staat, klimt hij in een boom. Dan hoort hij gekletter van klompen. Hij ziet hoe zijn vrienden met een paar andere jongens de kelder ingaan en met lantaarns in het gat proberen te kijken. Bange Jochem bindt het touw om zijn middel en wil hem gaan zoeken!!! Dan zegt Benno: "Zoeken jullie iemand?" De jongens begrijpen dat hij hen voor de gek heeft gehouden en rennen achter hem aan. Maar Benno weet te ontkomen. Hij zal zich niet laten zien voordat hun woede weer bekoeld is.

BRRR... RATTEN...

Op een vroege maandagmorgen zetten Evert en Benno zakken meel gereed voor vervoer. De molen staat stil. Alleen het geklater van het water dat over de vakgoot stroomt en in de onderbeek stort, breekt de stilte. Als ze de molendeur opendoen, zoeken ratten en muizen een goed heenkomen. Benno schrikt en Evert lacht hem uit. "Die ratten zijn banger voor jou dan jij voor hen moet zijn." "Nou," zegt hij, "ik heb gehoord dat een rat mensen aanvalt als hij in het nauw is. Zouden die beesten ook door God geschapen zijn? Lees het scheppingsverhaal maar eens na," zegt Evert, "misschien zijn ze wel na de zevende dag door de

duivel geschapen.” “Met jou kan je ook nooit eens serieus praten,” zegt Benno geërgerd. Volgens de oude volksverhalen gebruikten de heelmeeesters vroeger gedroogde jonge haarloze tot poeder gemalen ratjes vermengd met rode wijn als medicijn. Het scheen te helpen tegen de meeste ernstige kwalen bij mensen en dieren. Benno griezelt bij de gedachte.

Ondertussen wegen ze het meel. De grote witlinnen zakken zijn met grove steken dicht genaaid en worden aan de unster gewogen. Benno zet de zakken op hun plaats en Evert steekt de scherpe punt van de haak door de linnen stof en tilt de zak met de hefstok een stukje van de grond. Hij schuift het gewicht over de horizontale stang met schaalverdeling totdat de unster in balans hangt. Evert schrijft met blauw krijt het gewicht op de zak in de code van de watermolen, die alleen bij hem en zijn broer Hendrik bekend is. De juten zakken waarin de boeren het graan hebben aangeleverd worden uitgeklopt en gesorteerd. Daarna wordt het meel op een wagen geladen en door Evert bij de klanten afgeleverd.

DE OLIEMOLEN

Benno loopt de molen binnen. Tante Deliana vraagt of hij wat te doen heeft. Ik geloof het niet zegt Benno. Ik heb oom Hendrik nog niet gezien. Die moet dan maar even wachten, zegt zijn tante. Ik heb olie nodig, Kan je even naar de oliemolen gaan en wat voor me halen. Kijk daar maar eens goed rond. Of beter luister daar maar eens goed. Dan zal je vast tot de conclusie komen dat het werk in een korenmolen heel wat prettiger is.

* * * * *

LANDSCHAPSTUIN WATERMOLEN AL VOLOP IN ONTWIKKELING

In de tuinen van De Watermolen kan de bezoeker genieten van een grote plantenrijkdom en, waar elk deel anders wordt onderhouden, inspiratie opdoen zelf eens anders te gaan tuinieren. In de *kruidentuin* wordt de begroeiing streng in de hand gehouden, terwijl op de *wildeplantenbewel* en in de *stingenplantenhoek* de natuur zoveel mogelijk haar gang mag gaan. Daar wordt slechts op zeer bescheiden schaal ingegrepen. Achter het bezoekerscentrum, tussen kruidentuin en de beek ligt de **LANDSCHAPSTUIN** waaraan veel bezoekers zich nog steeds ergeren omdat ze het gevoel hebben dat het stukje grond wordt verwaarloosd. Toch hebben de vrijwilligers van De Watermolen er het laatste jaar veel tijd en energie in gestoken. De beplanting moet zich hier echter nog ontwikkelen. De inrichting van dit gebiedje is zeer gevarieerd. Voor de **terrastuin** is met behulp van bouwpuin en mergel een verhoging gemaakt voor planten, die van oudsher in oude rivierduinen voorkomen, zoals muizeoor, muurpeper en wede. Ze houden van zon en hebben zich aangepast aan de droge omstandigheden. De **graslanden** zijn zomers droger dan de rest van het jaar. Ze worden tweemaal per jaar gemaaid en het maaisel wordt meteen weggehaald zodat de grond verarmt en specifieke graslandplanten zich kunnen ontwikkelen; bijv. veldsalie, wilde cichorei en boerenwormkruid. Het **bosrandengebied** wordt begrensd door de beek, het pad en het bezoekerscentrum.

Naar de beek toe wordt het steeds schaduwrijker en vochtiger. In de halfschaduw groeit het Lelietje-der-Dalen. Het plantje is evenals de rode besjes die het in het najaar draagt giftig. Varens groeien in het schaduwrijkste deel. Langs de beek groeien planten die van vocht houden. In het bosrandengebied is van takken een *vogelwigwam* gemaakt. De wigwam, die een toevluchtsoord en nestgelegenheid voor vogels is, zal binnen een paar jaar zijn begroeid met kamperfoelie. De compost, die in de tuinen wordt gebruikt komt van de twee *composthopen*, die dicht bij de beek liggen.

Geduld wordt beloond

De natuur laat zich niet dwingen en zeker niet haasten. We zullen dus nog even geduld moeten hebben voor de landschapstuin zijn volle schoonheid bereikt. Uiteindelijk zullen we beloond worden met een grote plantenrijkdom waarin de vlinders vrolijk rondartelen.

Inheemse planten gezocht

Al het werk aan de tuinen van De Watermolen wordt met weinig tot geen geld gedaan door vrijwilligers. Zij zoeken mensen die hen kunnen helpen aan inheemse planten voor de landschapstuin.

➡ RK

Wandelen met de Boswachter

zondag 13 april

Welke vogels zullen we dit voorjaar horen? Wat hebben de herstelwerkzaamheden in het park opgeleverd? Zijn de kale plekken verdwenen en komen mooie bomen en doorkijkjes hierdoor beter tot hun recht.

Start: Witte Villa. Aanvang: 12.00 uur.

Duur: ongeveer 2 uur.

zondag 11 mei

Een wandeling in het Demobos

Start: Casa Nova, Kemperbergerweg.

Aanvang: 12.00 uur. Duur: ongeveer 2 uur.

Naast de maandelijkse wandelingen is het ook mogelijk een speciale wandeling te organiseren. Ter gelegenheid van een jubileum, een verjaardag, een afscheid van een collega. Een wandeling op maat door een of meerdere monumentale parken. Een boswachter die speciaal uw gezelschap rondleidt en u vertelt over wat u maar wilt. Een cultuurhistorische tocht, op 'vleermuizensafari' bij avond of liever een wandeling met aandacht voor alles wat bloeit en groeit.

Info en reserveringen: MOW, Bossen & Parken,
tel.: 026 4821369.